

HIIU KOGUJA 1990!

ARENDESKESKUSE «LEIGER» JA HIIU KOGUJATE SELTSI INFOLEHT

Saateks

Möödas on ajad, mil keelu all oli rahva mälu ja mäletamine. Kollektsoonärid olid aastakümneid põlu all. Avalikult näidata Eesti Vabariigi raha, K. Pätsi pildiga postmarke või muud sellist, tähendas suuri pahandusi, mille lõpp võis olla isegi Siberis. Vastavast ajakirjast-ajalehest ei saanud unistadagi.

Nüüd on Teie ees üks esimene pääsukene — kollektsoonäride leht «Hiiu Koguja». Tahame aidata kaasa kõigi kogumistade informatsiooni levitamisele Eestimaal nii kollektsoonäride, kui muu elanikkonna hulgas. Eesmärgiks vähendada ikka veel hulganisti esinevat kurtuvarede hävi(ta)mist teadmatusest ja ka võimalikku hangeeldamist kogumismaterjalidega, kuna puudub avalik informatsioon hindadest.

Ühteme tere tulemast kõigile kaastöödele. Meie aadress: Tallinn 200 090, pk. 3435. «Hiiu Koguja».

Soome margad Eestis käibel

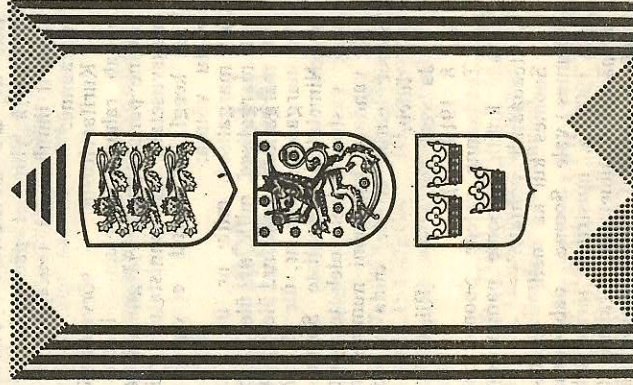
On 1918. a. lõpp. Iseseisva Eesti Vabariigi Valitsus on seatud raskete probleemide ette. Ähvardab vaenlase interventsiioon ja kaos. Vabariigil puudub veel oma raha. Vaja on maksta palga riigitöötajatele ja sõjaväele, sealhulgas ka Soome vabatahtlikele.

Otsustati küsida laenu Soome Kansallis-Osake Pangalt.

(Järg 2. lk.)

Malta postivalitsuse operatiivne kajastus poliitikasündmustele

Talinnas näituseväljakul avati **POHJAMAANDE POSTKAARDINAI-TUS.**

Näitus nimega «UHINE, MERI» on korraldatud klubi «Hõbevalge» poolt. Esile on pandud 27 kogut neist 4 Rootsi, 11 Soomest ja 12 Eestist.

Teemadering on miimekülgne ja huvipakkuv. Palju on õppida külaliste kogude vormistamisest ja teksti kasutamist.

Maitsekas on näituse-atribuutika: kuulutus, kutsed ja kava — kaunid on ka Soomes trükitud näituse postikaardid (autorid M. Olvet ja S. Väljal).

Meeldiva üllatusena - on näituse saalis eksponeeritud ka Eesti Vabariigi paberraha ja rikkalik valik postikaardialast kirjandust.

Näitus on avatud 28. jaanuarini iga päev, v.a. esmaspäev, kella 11.00-18.00.

Laupäeval, 27. jaanuaril algusega kell 12.00 toimub peapäevijoni konverentsisaalis ülevaariingiline postikaardipäev.

Tere tulemast!

Algas IME aasta!
Eesti saab tänava OMA RAHA,
aga OMAD POSTMARGID!?

HIJU KOGUJATE SELTS

Hiiju Kogujate Selts ühendab Hiiumaa kollektiiväärre vaatamata sellele, mida keegi kogub. Huvilised, kel aastaid vähemalt 16 saavad kaasa üüa tegevliikmetena, kel vanust vähem, alustavad noorliikmetena. Kollektiivnääril, kes on Hiiumaa-teenast huvitatud, kuid ei ela Hiiumaal, võivad saada HKS kirjavahetajaliikmeteks. Kuigi HKS tahab tegelda kõigile oma liikmetele huvi pakkuvate kogumisvaldkondadega, on teatav eelis Hiiumaa-organisatsioon (põhikiri registreeritud rajooni täitevkomitees) oma liikmete ühishuvide väljendamiseks ja ühishuvise korraldamiseks. Oma eesmärkide saavutamiseks teeb HKS koostööd kõigi asjast huvitatud asutuste, ette-

võtete, organisatsioonide ja üksikisikutega. Eriüli oluliseks peame vastastikku kasuliku koostöö arendamist teiste kollektiivnäärre organisatsioonidega (trükitiste ja näituste vahetus, vastastikused külastärgid jne.).

Kui HKS asutamiskooleku ajal (2. 04. 89) oli Eesti filateliaorganisatsioon tulevik veel ebaselge, siis esimesel aastakoolekul (19. 11. 89) reorganiseeriti ÜFÜ Hiiumaa osakond Hiiju Kogujate Seltsi Filateliaklubiks. Samal koolekul tehtud HKS põhikirja täiendus lubab HKS liikmel ühineda seltsi koosseisus ühise huviala või tegevuspiirkonna alusel. Nii soovivadatel ühendustel on õigus lisaks HKS kuuluda samaaegselt ka mõnda teise organisatsiooni. Nii loodi Hiiju-

Soome margad Eestis käibel

(AIGUS 1. lk.)

Laenu käis toomas välismüüja-ter Jaan Poska, 10 miljonit Soome marka tavalises kartulifiktis liikustid peatselt lastekelgile mõõda Helsingi tänavaid sadama poole, saatjaks jalutades J. Poska koos konsul Éduard Schwalbega. Mõlemal käsi koos revolvriga taskus võimalike kalalautungide puhuks. Kõik kulg-tes aga õnnelikult.

Neljapäeval, 19. detsembril 1918 ilmus Riigi Teataja nr. 8. Ajutise Valitsuse määrusega Soome raha käimapanemise kohta:

§ 1. Soome raha tunnistatakse seaduslikuks maksuabinõuks Eesti Vabariigi piirides. Kõik ametikohad, eraasutused ja eraisikud peavad Soome raha, nagu Ülem-Ida rahagi, vastu võtma.

§ 2. Soome markade ümberarvamine sünnib järgmise karsijärele.

1 Soome mark = 1 Ülem-Ida mark = 50 Ülem-Ida kopikat.

§ 3. Selle määruse vastu eksijaid karistatakse rahatraviga kuni 10 000 margani, ehk vangistusega kuni 6 kuud.

See määrus hakkab kohe maksma.

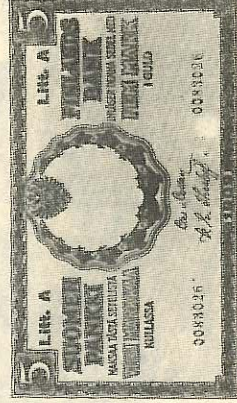
14. det. 1918

Peaminister K. Päts

Rahaminister J. Kukk

Juba 17. detsembril oli valitsus otsustanud:

Rahaministri volitada Soome Valitsuselt uut laenu tegema

S.M.K 10 000 000. — suurused, võimalikult neilsamadel tingimustel nagu esimene välismüüster Poska poolt kontraheeritud laen Kansallis Osake Pankilt (Riigi teataja nr. 9 teisipäeval, 24. detsembril 1918).

Aasta viimasel päeval, 31. detsembril ilmub Riigi Teatajas (nr. 10) teadaanne:

Kuritarvituste kõrvaldamiseks annab rahaministerium teada, et Soome panga poolt järgmised rahad maksusetaks on lunnistatud, misparast keegi kohustatud ei ole neid vastu võtma:

500 margalised, mille nr. üle 170 000
100 margalised, mille nr. üle 2 775 000
20 margalised, mille nr. üle 9 874 000
5 margalised, mille nr. üle 19 397 000
Nimetatud hinnaliste Soome rahade vastuvõtmisel tuleb teravalt järelle vaadata, kas mõni number mitte ümber tehtud ei ole, mida sagedaste ette tuleb.

Ja veel korra — (Riigi Teataja nr. 8 1919. a.).

Teadaanne valedes Soome paberirahade kohta. (Soome panga ametliku teadaande põhjal).

Soomes kui ka meil, Eestis, on liikumas vale Soome paberirahaid, mis 1909. a. muustrile järele tehtud, misparast nimetatud rahade (s. l. 1909. a. rahade) vastuvõtmisel äärmiselt ettevaatlik peab olemas.

Järgmised paberirahad on valed ja seepärast maksusetad:

500 MK (värv punakollane) nr. 170 001 — 262 000
100 MK (värv sinipunakollane) nr. 2 775 001 — 2 983 000
20 MK (värv punakollane) nr. 9 874 001 — 10 019 000
5 MK (värv sinine) nr. 19 397 001 — 20 789 000

Oiged on samavärvilised rahad.

maa filatelistidele võimalus Eesti Filatelistide Liitu kuulumiseks. Liikmesorganisatsiooni poolt EFL üle kantava osamaksu võrra jga liikme kohta tasuvad HKS Filateliaklubi liikmed HKS suuremat liikmemaksu. Nõnda jääb pärast nimetatud osamaksu tasumist HKS käsutusse jga tegevliikme kohta ühesugune summa. HKS korraldab ja finantseerib filateliaalast tegevust kohapeal võrdsel alusel teiste kogumisvaldkondadega, millega HKS liikmed tegelevad.

Kui eelnev tekitas huvi Hiiju Kogujate Seltsist enam teada saada või on keegi huvitatud koostööst — Hiiju Kogujate Seltsi postiaadress: 203 200, Kardia, pk. 4.

Elmo VIIGIPUU,

HKS juhatuse esimees

kuid vähemate numbritega, kui espool nimetatud.

Raha vastuvõtmisel ei tule mitte ükski järele vaadata, kas numbrid õiged on, vaid ka seda, kas mõni nr. välja kraabitud ja ümber tehtud ei ole, mida tihti ette tuleb ja mõnikord ainult asjatundlikul katsumisel võib ära tunda.

Oiged on peale selle samavärvilised paberirahad, kui espool nimetatud, millele märk «Litt A» ja järgmised numbrid.

500 margalised nr. 000 001 — 004 260
100 margalised nr. 0 000 000 — 0 203 000
20 margalised nr. 0 000 001 — 0 097 000 ja
5 margalised nr. 00 000 001 — 13 940 000

Stinjuures aga tuleb veel silmas pidada, et märk «Litt A» võib valedes le paberirahadele peale trükitud olla, nii et ta ükski veel õigete rahade tunnustemärgiks ei ole.

Veel on õiged allpool nimetatud paberirahad, millel on märk «Sarja II» ja teistsugune värv:

500 margalised, värv kollane-oliv-roheline
100 margalised värv punakollakas ja
5 margaline, värv roheline.

Nende paberirahade numbritel on vähem tähtsust sest et kõik selle värvilised rahad õiged on.

2. mail 1919. a. ilmus Ajutise Valitsuse määrus nr. 77 «Määrus väljamaa rahade asjus» (Riigi Teataja nr. 30/31 1919). «Määruse punkt 1 kõlab: Sunduslik kurss, mis Soome, Saksa ja Ida markadel niigi tsaari-, duuma- ja Ida rubladel siamaani olnud, kaotab käesoleva määruse maksmapaneku-ga oma jõu.

Punkt 4 kõlab: Isikud ja asutused, kes nende käes leiduvad väljamaa rahadid senise kursiga p. 2 nimetatud rahade vastu ümber vahetada soovivad, peavad seda enne 20. maid 1919. a. kas Eesti Pangas või renteides tegema.

Eestikeelse tervikliku Piibli ilmutamine 250. aastapäevale pühendatud näitus toimus 11. kuni 16. aprillini 1989. a. Eestikeelsest väljaannetest eksponeeriti 32 Piiblit (ka juubilaraamatut Piiblit teemadel. Lisaks 30 muukeelset Piiblit või Uut Testamenti valik 1939. a. Suure Piibli illustreerimine ja kolmel stendiküljel teemakohaseid kunstiposkaarte. Kogu väljapanu ol' pärit hiidlaste kodudest. Kõikil näituse päevadel toimus mõni Piiblit tutvustav üritus — vestlus, muusikaõhtu või midagi muud. Ettevõtet õnnestus tänu kultuuriosakonna, koduloomuseumi, kohalike usutoorgani-

satsioonide ja kollektsionääride heale koostööle. Näituse puhuks valmis reklaamplakati ja kataloog. Kogu saadud tulu annetati Hiiuamaa fondi Käina kiriku taastamiseks.

Filateelianäitus «DAGO 89»

13. kuni 18. juunini Kärdlas avaldatud näitusega tähistasid filatelistid 100 aasta möödumist esimese postideasutuse avamisest Hiiuemaal. Esmakordselt osalesid filatelistid Virolahiti kihelkonnast Soomes. Senine koostöö sõpruskihelkonna huvikaaslastega piirdus mitme kirjavahetuskontaktiga. Külastajatest tutvustas Pekka Kätilä ulatuslikult Ahvenamaa postimärke ja 11. aastane Timo Kouki väikest postisaadetistest valikut aastast 1891—1956. Külasti ol' ka Tallinnast: Jaan Otsason käsitles Hiiuamaa postside ajalugu ning Ants Lõhmus postitemplitte muuningimist Eestis enam kui sajandi kestel. Hiiuamaa noorfilateliste esindas kahe eksponeerijaga Egon Veevo. Üks neist ol' pühendatud rahvusvahelisele koostööle kosmoses ja teine 1986. a. jalgpalli maailmameistrivõistlustele. Soomel postimärke aastast 1970—1978 tutvustas Raivo Rajang ja valikut uuematest Estica eritemplidest Elmo Viigripuu. Näitusepäevadel olid saadaval erümbrikud ja voldik. Lisaks näituseinfole sisaldas viimatimetatut ka Hiiuamaa postiasutuste nimekirja andmetega avamise ja sulgemisaegade kohta. Ei näitus ega selle lõpupäevaks välja kuulutatud kogujate kokkuteksemised kiideldi osalejate rohkusega. Külilap meelitasid ilusatel suvepäevadel muud tegemised rohkem. Kärdla post sai aga saja-aastaseks juust 13. juunil.

Postkaardinäitus Hiiumaal

Alates 10. augustist 1989 eksponeeriti Hiiu Kogujate Seltsi kirjavahetajaliikme Mihkel Haavamae postkaardinäitus «Vaikne lihtne Eesti talu» milles paigas Hiiumaal. Aprillis-mais oli see eksponeeritud väljas kollektsiooninäitusellega peaaegu kahe kuu kestel tutvuda Käinas, Kärdlas ja Emmaskes. Näituse liikumisgraafik koostati nii, et see oli kohal Kärdla linna päevadel, vabariiklikul kodu-uurijate kokkutulekul ja põllumeeste kutsealavõistlustel. Vaatajaid oli rohkesti ning korraldajateni jõudis arvukalt kiitvaid hinnanguid.

Oksjon Kärdlas

19. novembril korraldas Hiiu Kogujate Selts oma liikmete jaoks esimese oksjoni. Müügilie läks 40 esel või komplekti kollektsionääridele huvipakkuvat alghinnaga kokku 107,7 rbl. Pooled pakutust olid NSVL markide uuemaid väikepöognaid. Peale selle margisarju looduse ja kunsti teemal, eritempliga ümbrikke, katalooge ja ajakirju ning ka mõned müüdid. 7 asja jäi müümata. Olejäänu eest anti välja 126,04 rbl. Peaaegu 32 rubla sellest sai Hiiu Kogujate Selts. Olejäänu jagunes nelja, kaupatoonud seltsi liikme vahel. Suurim edu oli kahel ÜFO VI kongressile pühendatud väikepöognal, mis kongressi eritempliga kustutatud, 60 kopikaline alghind kümnekordistus. Kuna pooltel juhtudel konkurentsi ei tekkinud ja pakutav läks alghinnaga, siis järgmisel korral tuleb eelvalikusse tõsiselt suhtuda. Osalejate positiivset hinnangut toimumule iseloomustab ühine soov korraldada oksjoneid edaspidigi.

Filateeliaartiklid väljaandes «Side, raadio, televisioon» 1989. aastal

Nr. 1: PRAGA '88 (E. Valpi). Filateelia maailmanäitusele pühendatud Tšehhoslovakkia filateeliaväljaandenaäituse programm; tulemustest Eesti keskselt.

Nr. 2: ÜLELIIDULINE NAISTE FILATEELIANÄITUS TALLINNAS (A. Golubova). Eelinfo näitusest valmistumine, laekunud osavõtuvaldused.

Nr. 3: MARGID NUMBRIGA I (O. Benenson). Riikide või nende osade esimestest markidest.

Nr. 4: FILATELISTIDERAHVUS: PROBLEEME JA MÕTTEID OSALEMISEST RAHVUSVAHELISES FILATEELIAELUS ning filateeliatarjeldajale välisvahetusest.

Nr. 5: EESTIAINELINE FILATEELIA (E. Valpi). Eestiga seotud eksponeeritud 1988. a. maailmanäitustel.

Nr. 6: FILATEELIAMATERJALIDE VALIKUST TEMAATILISSE EKSPONAATI (T. Jürjado). Praktiisi nä-

punäiteld näitustel nähtud vigadest hoidumiseks.

Nr. 7: KOOSTÖÖS SCHWERINI FILATELISTIDEGA (O. Benenson). Põhjalik ülevaade koostööst 1975—1989.

Nr. 8: TUBLI, NAISSFILATELISTIDI (A. Golubova). Olefidiulise naisfilateelianäituse tulemused.

Nr. 9: TALLINNA FILATELISTID (U. Kuusik). ÜFO Tallinna osakonna aruande-valimiskonverents.

Nr. 10: ZÜRILIIKME NA SCHWERINIS (T. Jürjado). Filateelianäituse 9. Philex Schwerin—Torun—Pees—Tallinn tulemustest ja zürri töökorraldusest.

Nr. 11: EESTI FAUNA NSV ÜLDI TERVIKASJADEL (T. Jürjado). Järg sama autori artiklile «Eesti lind tervikasjadel» (SRTV 1986 nr. 11). Sisaldab vastavate tervikasjade nimekirja.

Siit nurgast ja sealt nurgast

Firma «KABE» poolt on jõudnud müügile uudistootena Eesti, Läti ja Leedu taskutega albumilehed. Hinnad (Soomes) on tavakohaselt kõlaltki kõrged:

Eesti (11 lehte) 87 SMK
Läti (23 lehte) 180 SMK
Leedu (29 lehte) 230 SMK

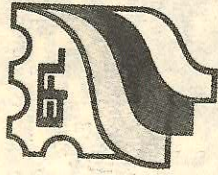
Soome 1990. a. postmarkide ja tervikasjade väljalaskeprogramm näeb ette 18. uue postimargi, ühe margiga postkaardi, ühe maksimumkaardi ja ühe postmargivihiku väljaandmist.

Lisaks Ahvenamaa larkbeks 6 postimarki, üks margiga postkaart ja üks maksimumkaart.

Soome aastaprogrammi nominaal-maksumus on planeeritud 63,0 SMK ja Ahvenamaa programmil 26 SMK.

Soomes on 60 eraldi filateeliainstituut. 1989. aastal lisandus Noorsoohtlastide Liit.

FILATELISTIDE LIDUD

EESTI
FILATELISTIDE LIIT

8. oktoobril 1988. a. tähistati Eesti filatelistliku tegevuse 100. aastapäeva. Vladimir Vihmani poolt koostatud vastavasuline brošüür «100 aastat filateeliat Eestis» (Tallinn, 1988) ÜFO Eesti Vabariiklik osakond) andis küllaltki ammendava materjali selle perioodi jooksul Eestis tegutsenud kollekttsionääride ja filatelistide klubidest, seltsidest, ühingutest. 1941. a. alanud sõda ei lasknud lõpule viia kavatsust nende tegevuse ühendamisest.

Brošüüris on antud põhjalik materjal alates Üleiludilise Filatelistide Ühingu Eesti osakonna loomisest 1967. a. kuni 1988. aastani. Kooselise tegevus, osavõtt näitustest, tulemused. Ühiskonnas toimuv nn. perestroika

ka kõikides elu valdkondades kajastus loomulikult ka filateelias. Eesti filatelistid seisid järjekordse murrangu asulangul. LIIT?? LIIT! JAHI! EESTI FILATELISTIDE LIIT — asutamispäevaks 25. november 1989. a. Tallinna Peapostkontori suures saalis. Põhikirja vastuvõtmine, embleem. Volikogu seni eksisteerinud rajooniosakondade esindajatest ja aktiivist. Volikogu esimehe kohale oli üles seatud 4 kandidaati. Peale kahe kandidatuuri mahavõtmist esitatute endi poolt jäid lah-tisele hääletusele filatelistid KENN ja KARMI. Hääletamise tulemusel valiti Volikogu etteotsa kõigile Eesti filatelistidele hästi tuntud JURI KENN. Juhatuse esimeheks seni ÜFO EVO ase-esimehena ja ÜFO Tallinna osakonna esimehena töötanud sporditeemaatilise filateelia viljeleja Uno Kuusik ja laekuriks kauaaegne finantstöötaja Asta Heimlo.

EFL liikmeskonna kohta ütleb põhikiri, et selleks võib olla iga ENSV kodanik, kes on saanud 16-aastaseks Noorliikmeteks võivad olla alla 16-aastased noored. Erandi juhtudel võivad EFL liikmeks olla väljaspool vabariiki elavad isikud, kes tunnustavad Liidu põhikirja ja on selleks kirjalikult soovi avaldanud.

Viide noorliikmetele näitab tõsist

tööloiku, mis hõlmab nii meie järelkasvu küsimust filatelistide peresse kui ka noorte vaba aja sisustamist. Liita praegu vabariigis tegutsevad noorte rakkused EF Liidu juhtimise alla jääb ilmselt üheks Liidu tähtsamaks ülesandeks.

Parimat edu Liidule! Leidkem IME raames, isemajandava Eesti kultuurielus oma õige kohti.

EFL koordinaadid ikka Toompea 7, tel. 45-37-42.

On alanud liikmemaksu vastuvõtmine ja abonementide vormistamine 1990. aastaks. Liikmemaks 5 rubla aastas.

A. GOLUBOVA,
EFL aktivist

ÜFO korraline, VI kongress loimus Moskvas 13. ja 14. oktoobril 1989. a. Kongressi olulisimaks tulemuseks oli senise filatelistide organisatsiooniga reorganiseerimine organisatsioonide liiduks. Vaidlusrohkel süüdistatud uus põhikiri sisaldas küll olulist ma uudseist põhimõtetest, kuid säilitas ka rohkesti iganenut, sest kongressi organisatorid tõrkusid sisulisi muudatusi tegemast viimse võimaluse-ni. Kongressi ajal aga uut korralikku põhikirja kokku seada pole võimalik. Saanud otsustamisõiguse deitsentraliseerimisele hoogustab aga kindlasti tegevust kohtadel.

Mida peaks (kollekttsionäär) teadma tollieeskirjadest

Ara on toodud olseelt kollekttsionääre puudutavad punktid 15. ajast muudatustest NSVL tollieeskirjadest.

Kodanikud võivad NSV Liiu sisse tuua ja NSV Liidust välja viia üksikutes eksemplarides kollekttsioonimaterjale: postmarke ja muud piisograafika tooteid, kehtetuid NSV Liidu ja välismaa mitteväärisemetalist münte, panga- ja kassatähti.

Tollikontrolli alla kuuluvad:

— väärismetallist esemed kogumaksumusega üle 500 rubla;

— esemed, mis kujutavad enesest erakordset kunstilist, ajaloolist, teaduslikku või muud kultuurilist väärtust.

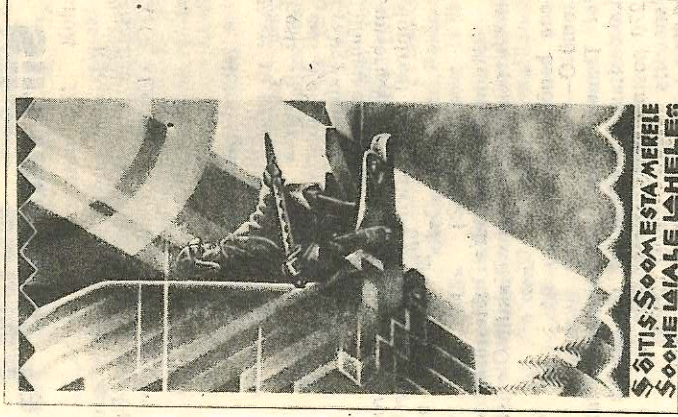
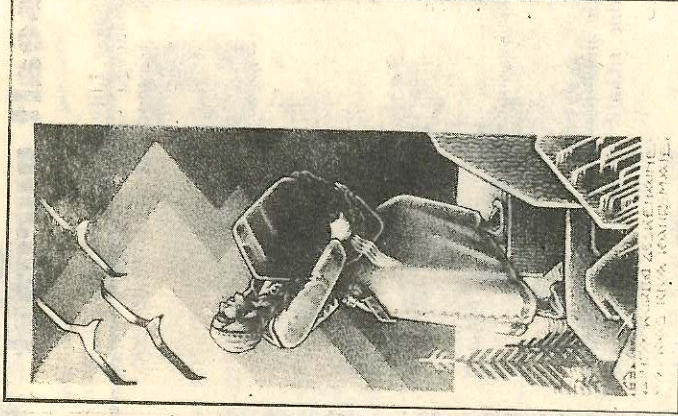
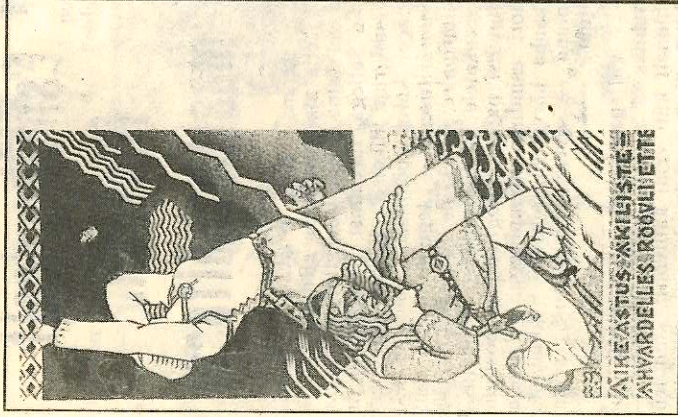
Viiterublalise münti väljaandmine. Viiterublalised: Moskva Uspenski kirik Erevani Matenadaran Leningradi Peterhof Üherublalised: P. I. Tsaikovski A. N. Tšehhov J. Rainis N. N. Lebedev S. S. Prokofjev Nizami

1990. a. NSVL juubelirublad. Mitteametlikel andmetel on 1990. aasta NSVL juubelirublade väljalaskeprogrammis 6 üherublalise ja 3

Eesti Vabariigi kahekoonise erivariant «Toompea»

Nüüd juba ammu manalateid tal-lava tuntud Tartu numismaatiku Rein Kari üheks avastuseks oli Eesti Vabariigi «Toompea» kahekoonise erivariandi leidmine. Nimelt on eksplua-teerimise käigus münti matriitsi vi-gastatud, mille tagajärjel müntidel jäänud küljel on hilisematel müntidel jäänud aasta esimese numbri «1» münti ser-varingist eraldamata (vt. joonis). Täoliste müntide esinemissageduseks hindas R. Kari — üks iga 150 tavali-se kahekoonise kohta. Seni ei ole vas-

Kaunis postkaardiseeria

Aastaid tagasi sain juhustlikult 3 postkaarti kaunist mustjaspruunist Kalevipoja-teemalisest fotopostkaardiseeriast. (Tagaküljel: Foto A. Michelson — Põltsamaa).

Olen küsinud paljudeilt, kuid kee-

gi ei ole osanud selgitada, mitu postkaarti on üldse nimetatud seerias? Millal nad on tehtud? Ja milline on nende tiraaz.

Palun lugupeetud lugejail, kes asjast enam teavad, lähendada vastus HK toimetusele.

«ARS-i» poolt 1989. aastal valmistatud MEDALID

Aine/nimetus	Materjal/Ø mm	Kunstnik	Tiraaz	Märkused
1. G. Reindorffi juubel	60	Lembit Onton	300	
2. Iivõimlemine	60	M. Jõerüüt	150	
3. «Kalevi» MV	56x56	Ene Valter	600	
4. «Kalevi» EV	60	Ene Valter	500	aaSaga
5. Kuusalu kolhoos 1949—1989	65	Lembit Onton	200	aaSaga
6. Hariduskomitee	50	Hanne Tapper	1000	tunnustusmedal
7. «Kalevi» EV	60	Ene Valler	500	
8. 60. suurjooks ümber Viljandi järve	65	A. Mäger	1050	aaSaga
9. Jahilaskmise maailma KV	65	Ene Valter	150	
10. Eesti võrkpalli-föderatsioon Teenete eest	70	Epp Poolma	500	3 v. emailiga osa tiraazist ingliskeelne
11. Tartu Ülikool «70»	70	Arseni Mölder	1000	tagumine külgsama, mis TRÜ «350»
12. Lillepidu	60	Tiia Eving	38	
13. Tallinn—Kotka	80	Juri Dubov	300	
14. Cyrillus Kreek	70	Heino Roolah	200	portreemedal
15. S. I. Vavilovi nimelise konkursi laureaadide	70	Heino Roolah	500	venekeelne
16. TPI audktor	60	Juri Dubov	2	autoritiraaz
17. TPI rektor	60	Heino Roolah	1	autoritiraaz
18. Tartu Ülikooli rektor	60	Heino Roolah	1	autoritiraaz

Siit nurgast ja sealt nurgast

«Eesti Post» (SFV) nr. 3 hoiatab võimalike eest templiga: «Mädara Pärnumaal Ag».

Samas on informatsioon Heidebergis tehtud järeletrükit Eesti Vabariigi tervik — maastikuvaadetega postkaartidest. Oiged mõõdud on 149x106, järeletrüki kaartidel 149x104.

Maailma Postiliitu kuulub ca 170 maad. Keskmiselt on neis üks postipunkt 6600 inimese kohta. Eesti NSV-s oli postipunkte 1985. aastal 627, mis annab ühe postipunkti kohta ca 2400 elanikku. Põhijamaadest on parim näitaja Soomes — 1700 elaniku kohta üks postipunkt. Üldse on Soomes umbes 3000 postikontorit.

AK-Express nr. 31 (1984) teatas, et Phil-Dor-Carta oksjonil saavutati kolleegseks rekorditulemuseks ühe kaardi eest 5000.— DM (alghinnaks oli vaid 95.— DM).

Juba järgmise aasta Michaelis oksjon näitas, et kolleksionaar on valmis üheainsa kaardi eest ka üle 10 000 DM välja andma. Kaks postkaarti fousid oksjonil kuni 10 500 DM-ni.

Soomes lõppenud filateliaanäitusel «Wasafila» oli osavõtjaid ka sõpruslinnadest: Harstadist, Uunajast ja Pärnust. 129 näituse stendist kuulus 80 nõelaklassi. Hõbenoelu (kõrgeim autasu) anti välja kaheksa. Pärnakaal jäeti sedapuhku armutult pronksnoeltele. («Filatelisti» 10/'89)

Siit nurgast ja sealt nurgast

Käesoleva aasta teisel poolel toimub Saksa Liitvabariigi rahvusvaheline «Baltica 90». Osalevad kogud, mis Ballimaadega seoses. Sellega lähistab ArGe «Estland» ka oma viieaastast tegevust. Üksandmine lõpeb 15.05.1990.

* «Holmasto» kevadoksjonilt:

	Alghind	Lõpphind
Eesti 10 krooni 1940 P 68 01	500.—	—
Eesti 5 marka 1—1+	350.—	410.—
Eesti Vabadusristi 1. liigi 3. järk 01	600.—	?
Eesti Vabadussõja mälestusmedal 01	130.—	?
Olümpiamündid:		
Innsbruck 1976 täieplik seeria 7 tk. proov	200.—	240.—
Montreal 1976 täieplik hõberahade seeria.	1200.—	1300.—

* Muinsuskaitse Seltsi mälestusmarkide mülluse sarja lõpetas «Kõulud 1989» (vaade Tornide väljakult Oleviste kiriku suunas).

* Teame, et Pariisis toimunud filatelia maailmanäitusel olid esindatud ka eestlased. Huvipakkuv oli aga ka sealne rikkalik müügitel. Kohal oli 270 postmargikaupmeest.

* Inglismaal on postkaart märgatavalt populaarsem kui meil. Laadad toimuvad pea igal nädalavahetusel. Näitena RF POSTCARDS'i 1990. a. Londoni programm: Jan 11, Mar 11, Apr 8, May 13, Jun 10, Jul 8, Aug 12, Sept 9, Oct 14, Nov 4, Dec 9. Sissepääs vaba kella 11 kuni kella 17-ni.

* Soome Exlibriseühingu iga-aastane originaalekslibristega kogumik «Kümme soome ekslibrist» kannab 1989. a. juba järjekorranumbrit 32.

* Põhjanaanabri Eesti filatelia sõbrad on koondunud nimetusse alla «Eesti Filatelistid». Muultune infoleht liikmeile nr. 1 toob ära liikmete nimekirja (34 liiget) ja lisaks kirjutistele rohkesti koopiaid ebatavalistest postisaadetistest koos selgituse või veel vastamata küsimustega.

* Saksa Liitvabariigi Filatelistide Liidul on 197 erinevat töökomisjoni, mis peamiselt koordivad ühe teema või ala kogujaid. Üks neist on ArGe (Arbeitsgemeinschaft) Estland, kes annab välja liikmetele määratud infolehte «Eesti Post».

Inflatsioon

* Olümpia-aasta 1980 tähistas märgatavat hinnatõusu kõigil kogumisaladel. Eesti mündipaar 1 Kr — lautupidu ja 2 Kr — tikikool tõusis tollal ennekuulmatu 100 rublani ja ülegi. Paar aastat hiljem langes «paar» ülesti 60—70 rubla tasemele. Täna aga — lautupidu üks ei leia enam 100 rubla eest.

* Postkaardimehed hindavad «sambaid» juba 4—5 rublaga ja sodagi saab vaid vahetuses.

* Kõige täielikuma pildi annavad raamatukojsjonid. Antikvariaadi alghind on määratud seni tävalisena tundunud hinnaskaala järgi (esimesena märgitud), mis oksjoni käigus tõusnud 2, 3, 5 ja isegi rohkem kui 10 korda. Toome mõned näiteks:

	Aprill 1988	Kevad 1989	Sügis 1989
Eesti ajalugu I—III	210.—/400.—		
Eesti biograafiline leksikon	200.—/430.—		
Eesti evangeeliumi luteriusu kirikud	125.—/360.—		
Suur Piibel	700.—/1400.—		
Postimees 1857—1907	15.—/50.—		1000.—/2150.—
Viljandimaa	25.—/110.—		20.—/350.—
Eesti avalikud tegelased		30.—/490.—	100.—/400.—

Esmakordselt filatelia maailmanäitusel

22. mail 1989. a. avati Sofias filatelia maailmanäitus «Bulgaaria 89». Juba sama päeva pärastlõunal alustasid sellega tutvumist filatelistliku turismigrupi liikmed Eestist. Esimene päev kulus põhiliselt kohanimiseks suurriitusega — tegevust jagus kultuuripalee kaheksale korrusele. Lisaks arvukatele näitusesaalistele meelitasid huvilisi paljud müügitelid ja postkontori esindus eritellimitega. Filatelia-kauba kõrval oli rohkesti pakkuda ka muud — suventüre, matustusi, raamatuid...

Väljapanekutega tutvumisel oli tubliks abimeheks näitusekataloog — hinnalt küll veidi kallivõitu, kuid trükitehniliselt päris hea kvaliteetiga ning asjalikult koostatud. Nii polnud soovitud eksponaadi leidmisega mingid raskusi. Mõistagi sai päris algul üles otsitud omade (V. Karmi, A. Linnard, N. Mandrovski) eksponaadid. Nagu hiljem selgus, esimesid nad vähe edukalt, saades 2 kuldmedalit ning ühe kullatud hõbemedali. Traditsioonilise filatelia kronoloogiliste ja postiajaloo eksponaatide vaatamisel oli määrav teledemiste huuk vastava riigi markidest. Kui need ikka täiesti puudusid, ega siis asi põhjalikum uurimisele läinud ka. Teine lugu oli lähemine või muudu tuttavamate maailma-käsitlustega. Näha sai nii mõndaagi, mis seni vaid kataloogis nähtud. Huvitavad olid postiametikondade vallikud — osalejate filatelistlikud visiidikaardid. Temaatilise filatelia klassi jäi ceskätt meelde originaalsete teemavalkutega. Kahjuks takistas paljude kogude puhul süvenemist vähene või täiesti puuduv keelteoskus.

Näituse populaarseimateks eksponaatideks olid kahtlemata Inglise kuninganna ja Saksa LV filatelisti H. Schuabeli omad. Esimesena nimetatutu tutvustas maailma esimeste postmarkide mitmeid variante. Selle puhul häämmastas äärmiselt tagasihoidlikuna tundunud vormistus — küllap on arusaamad nende rariteetide lehtedele kinnitamisest tänaeni möödunud ajaga tublisti muutunud. Saksa LV kollektsionääri väljapanek koosnes aga vaid kahest margist: Maurituse 1- ja 2-pennine aastast 1847. Margid olid paigutatud vastavalt punast ja sinist värvi kattekaaside alla vaalajatest ca 1 meetri kaugusele. Oige ettekujutuse sai neist vaid tänu samas välja pandud paljukordses suurenduses fotodele ja samasugustele piltidele näitusekataloogis. Sageli oli selle näitusesaali ukse juures järjekord ning korralvalvuritel tuli lisaks rariteetide julgoleku kindlustamisele ka huviliste liigipäasu reguleerida.

Näitusemuljeid kokku võtma sobivad kõige paremini sõnad: huvitav ja õpetlik.

Elmo VIIGIPUU

«HK» VASTAB

A. L. Soomest palus selgriist postkaardi kohta, millele lisaks postitaksile on peale kleebitud ja seal kustutatud tempelmargid.

Tempelmaksusaadustiku (Tartu 1921) \$ 1 ütleb selle kohta:

Dokumendid, mis on ülesloetud siin juures olevas tarifis, käivad viimases äratähendatud tempelmaksu alla, kui nemad väljaandja nimega ehk firmaga on allkirjutatud.

Leping-dokumentidega võrdsed selle määruuse mõttes on kirjad, milles teada antakse kokkuleppest juriidilise toimingu kohta, kui kolme nädala jooksul pärast selle kirja ärasaatmist, millest kokkulepe järeldub, tempelmaksustatud dokumenti juriidilise toimingu kohta ei tehta.

Kuidas edasi?

Nüüd oleme siis iseseisvad. Iso-seisev Eesti Filatelistide Liit. Kohapealise klubiide Liit. Aga erialaklubid? Seni pole neid olnud. Soomes on «Teematilistelid» «Postiajalooline Ühing», «Tervikasijade filatelistid» jne. Saksa Liitvabariigi Filatelistide Liidus töötab 197 erialast töökomisjoni (ArGe Arbeitsgemeinschaft) Igaüks neist annab välja oma infotehte.

Meile huvipakkuvamad oleks: ArGe «Bahnpost» (Raudteepost), «ArGe Deutsche Ostseegebiete» (Saksa Läänemere-ala), ArGe «Zensurpost», ArGe «Deutsche Feldpost 1914—1918» (Saksa välipost 1914—1918), «ArGe Russland — UdSSR» (Venemaa NSVL), «ArGe Deutsche Feldpost 1939—1945» (Saksa välipost 1939—1945), «ArGe Estland» (Eesti) jne.

Millised ringid-töökomisjonid võiksid olla meil? Kindlasti teemafilatelistid ja ehk isegi eraldi mõned populaarsemad teemad (Sport—Olümpia, Kosmos, Floora-Fauna, Kunst, Male, Skautlus), ka postiajalugu ja tervik-asjad oleksid mõeldavad.

Ja HK leebki nüüd ettepaneku teatada toimetuse aadressil (200 090 Tallinn, pk. 3435, «HK»), kes soovib teha ühiselt tööd ühel järgmistest aladest: Olümpia, Kosmos, Male, Skautlus, Postiajalugu.

Vähemalt kolme asjahuvilise leidumisel oleks mõeldav vastava töökomisjoni loomine kas eraldi, mõne klubivi või EFL tiiva all. Head pealehakkamisi!

Tutvustame

Teadmine maksab. Kogujal eriti. Kust leavet saada? Lääne pool on väga levinud spetsiifilised kursused, seminarid, loengud. Meil seni on väldavaks võimaluseks kirjanduse uurimine. Järgnevalt püüamegi tutvustada eri kogumisalade põhitõeseid ja ka uudiskirjandust.

Filateelia: Olemaaimes levikuga kataloogidest on tuntumad: Zumstein (Schweiz), Yvert et Tellier (Prantsusmaa), Michel (Saksa LV) ja Scott (USA). Nõukogude Liidus on hinnapoliitilistel kaalutlustel kasutatud Zumsteini ja Yvert'i (praegu ametlikult kehtiv hindamisalus), kuid Lääne Euroopas on laiemalt tunnustust leidnud Michel, Micheli programm on ka kõige laialdasem ja spetsialiseeritum.

Eesti Vabariigi teema kogujale, kui ollakse huvitatud ka posti läbimaterjalist, on ainuke õige abimees: V. Hurl, E. Ojaste «EESTI, ESTONIA, ESTLAND». Filateelia ja posti ajalugu. Käsiaraamat-kataloog: Göteborg, 1986. 767 lk. Tekst saksa ja inglise keeles. (Käsiaraamatu hind Soomes on 425 marka. Eestis on müügil olnud 300 rublaga. Tasub ennast kuniaga).

Sellele käsiaraamatule on ilmunud lisa: «SUPPLEMENT. NACHTRAG 1988». Göteborg, 1987. 80 lk. (hind Soomes ca 100 marka). (Hinnad kataloogis USA dollarreis). NSVL postimarkide kogumisel on äldkasutatav venekeelne NSVL posti-

kirjandust

markide kataloog 1918—1980, I ja II osa (hinnad rublades).

Bonistika: Kogu maailma hõlmavaks kõigi paberrahade kataloogiks on: A. Plok «Standard catalog of WORLD PAPER MONEY». I osa — ajutised ja mititeriitlikud väljaanded — 928 lk. (5. trükk); II osa — põhiväljaanded — 959 lk. (4. trükk). Nõukogude Liidu koduõjagaesete paberrahade kogujal on vaja kindlasti I köidet, mida piisab täiesti II köitest. (Uute kataloogide hind Soomes on vähe üle 400 marga köide. Vene-maid trükke võib kohapeal saada ca 150 rublaga). (Kataloogihinnad dollarites).

Hiljutiti ilmus vene- ja ingliskeelne: D. A. Senkevich. «Catalogue State paper money of RSFSR 1918—1961 and USSR». Moskva, 1988. 210 lk. (hind rubl. 30.—). (Heal paberil, värvipiltidega, kuid ilma hindadeta). Eesti paberrahade kohta on loeteli: koos tolleaesete hindadega kahe säilivusastme kohta toodud näitus «Minu huviala» kataloogis, Tallinn, 1988. 24 lk.

Varasemad Venemaa ja NSV Liidu paberraha hõlmavad kataloogid on 1923. aastast pärinev ja 1927. a. täiendatud F. G. Tsutsini venekeelne «Venemaa, VNFVS, NSVL, ääremade ja nismoodustiste boonide ja rahalahide kataloog (1769—1927. a.)». mis oli üldiselt kasutusel kogu Liidus kuni ca 1975. aastani. Siis hakkas võimu tasapisi üle võtma 1954. a.

Berliinis ilmunud N. Kardakoffi «Katalog der Geldscheine von Russland und der Baltischen Staaten 1769—1950», mis vallutas järgneva kümne aasta jooksul Tsutsini positsioonid pea täielikult. Praeguseks on A. Pick'i kataloogid jõudnud kõigisse keskus-tesse ja vahetuse aluseks kujunemas Pick. Hindade absoluutväärtusi kujundab NSV Liidus aga järjest enam inflatsioon.

Tsutsini ja Kardakoffi kataloogides olevad hinnad on kaua aega olnud vahetuse aluseks, sealjuures väga paljude, järjest suuremaks tõusnud koefitsientidega ja ka hindade märgatava diferentseerumisega. Kuna osa kohalikke väljaandeid ei ole veel Picki jõudnud, on Kardakoff Venemaa ja Baltikumi tippkogujale ka edaspidi vajalik.

August Leppä «Eestiläisten sotilaiden kenttäposti Saksan armeijassa 1941—1945» (1988, Helsingi). 57 lk. (soome keeles).

A. S. Melnikova «Vene mündid Ivan Hirmsast kuni Peeter Esmeseni», Moskva, 1989. 318 lk. (hind rubl. 4.—, vene keeles).

Esa Mattila «Viron postimaksuja 1918—1940», Lahti, 1987. 112 lk. (soome ja inglise keeles).

LaPe SUOMI — EESTI posti-merkkimittelo 1989—1990. Hangi, 1989. 184 lk. (sellest Eesli 12 lk.). Hind 70.— MK. (soome- ja rootsikeelne).

Filateeliakursi «HIU RUUT '90» JUHEND

1. Konkursi organiseerib Hiiu Kogujate Selts Eesti Filatelistide Liidu, Hiiu aia Rājōoni RSN TK Kultuuriosakonna ja Hiiu aia Raajōoni Sidesõlme toetusel.

2. Eesmärgid:
— luua algajatele filatelistidele soodne võimalus täiendamiseks filatelistide-eksponeentide perre; — teadmiste ja vilumuste levitamine filateelianäituste eksponeentide koostamiseks ja valmistamiseks; — tuua filateeliasse võimalus väikest mahtu eeldavate üksikprobleemide käsitlemiseks; — täiendada olemasolevat filateeliakursuste ja näituste süsteemi.

3. Toimumispaik — Hiiu aia.
4. Osaleda võivad kõik Eesti Filatelistide Liidu liikmed.
5. Ühe osavõtja poolt esitatavate võistlustööde arv ei ole piiratud.
6. Osavõtjad jagunevad 3 võistlustklassi vahel:
MEJSTRIKLASS — täiskasvanud filatelistid (seisuga 1. 03. 1990, vanemad kui 16 a.), kes on saanud medali vähemalt vabariikliku tasemega filateelianäituselt;
KONKURSIKLASS — kõik ülejäänud filatelistid;
NOORTEKLASS — nooremad kui 16 a. filatelistid.
7. Võistlustööde mahuks on 12 lehte ehk üks stendikülg (1 mx1 m). Kasutada võib ainult filatelistlikku materjali. Kõik eksponeendi lehed peavad olema nummerdatud, varustatud omaniku nime ja aadressiga ning soovitatavalt pandud läbipaistvasse kileümbrisesse.
8. Võistlustööde hindamiseks ja kõrgei väärtusega auhindade mää-

ramiseks moodustatakse žürii. Žürii otsused on lõplikud.

9. Hindamise aluseks on kehtiv filateeli eksponeentide hindamise juhend mõndusega vaid eksponeendi mahu küsimuses.

10. Osavõtjad peavad hiljemalt 1. 03. 1990. a. teatama orgkomiteele suuliselt või kirjalikult osavõtja nime, võistlustklassi ja võistlustöö (de) nimetuse (d) ning kokku leppima võistlustöö kohaletoimetamise viisi.

11. Võistlustööd peavad olema orgkomitee käsutuses hiljemalt 15. 03.

12. Konkursi korralduskulude katteks maksab iga osavõtja 3 (kolm) rubla osavõtmaksu (olematu võistlustööde arvest), mis peab laekuma orgkomiteele hiljemalt 15. 03.

13. Ajavahemikul 20^h-30. 03. toimub võistlustööde hindamine.

14. Konkursile esitatud võistlustööd on orgkomitee käsutuses ühe või mitme näituse korraldamiseks kuni 10. 05.

15. Konkursi pidulik lõpetamine ja auhindade kättemine toimub 6. 05. 1990. a.

16. Võistlustööd tagastatakse osavõtjaga kokkulepitud viisil ning tähtajal.

17. Võistlustööde saatmine konkursile toimub osavõtja kulu, tagastamine orgkomitee kulu.

18. Orgkomitee jätab endale õiguse muudatuste tegemiseks käesolevasse juhendis.

19. Orgkomitee postiaadress: 200 300, Kärda, pk. 4.

20. Informatsiooni saab ka Elmo Viigipuu (telefon tööil 9 93 99 ja kodus 9 14 84).

Orgkomitee

Väike intiimne näitusepaik

Eesti NSV Raamatuhingu saal on väike, aga mugav, kesklinna (Narva mnt. 4, III korrus) asuv kooskõlmiskoht, mida kasutavad peamiselt raamatulussõbrad ja bibliofiilid aga ka ekslibristid ja paljud teisedki siduskollektiivid.

Märkimist väärib saal kui näitusepaik. Siin on Raamatuhingu poolt või tema kaastegevusel toimunud arvukalt ülevaate- või temaatilisi kirjan- duse, ekslibriste, postkaardinäitusi.

1989. aastal on huvitunud vaataja silmi rõõmustanud:

12. 01 — 5. 02 Fr. R. Kreutzwald «185»
Eesti Rahvusraamatukogu fondides
6. 02. 89 Valmar Adams «90»
märts Meeste ja naiste käsitöö
9. 04 — 23. 04 «Looduse» romaani võistlused 1927—1939
29. 04 — 9. 07 Juhan Liiv «125»

10. — 31. 06 Näiteid Soome kaasaegsest postkaardikunstist (Jaan Otsasoni erakogust) I Kimmo Päihkkö

26. 08 — 3. 09 II «Ompu» (Osno Omenamäki)
4. — 20. 09 Jüri Sumakov «75»

12. 10 — 1. 12 Tallinna Ekslibriste klubi «50»

12. 10 — 31. 12 Silvi Väilja graafika Jõulude ja aastavahetuse postkaarte (Jaan Otsasoni erakogust)

Kuulutused

Vastused saata aadressil: 200 090 Tallinn, postkast 3435 ja lisada kuulutuse indeks.

HK-1. Ostlan Leedu villapunktid 1, 3, 5 ja 10 p. või vahetan samasuguste Eesti punktide vastu.

HK-2. Spetsiaal koguja otsib ühendust huvikaaslastega, kes koguvad paberraha teemal «Venemaa—NSVL», uurimistöö ja vahetuse eesmärgil.

HK-3. Ostlan vanu, ennesõjaaegseid postkaarte ja kirjaümbrikke.

HK-4. Klubi «Hõbevalge» ostab igasugust kollektioneerimismaterjali oma liikmete jaoks kohemakstava rahaga eest.

HK-5. Hiiu Kogujate Selts pakub müüa kataloogi Yvert 1983 täiskomplekti.

HK-6. Ostlan tsaari paberrahad: 1 rbl. 1898 allkirjadega Pleske—Jermolajev, Pleske—Karpov, Timasev—Koptelov ja Timasev—Starikov, 5 rbl. 1909 (Konšin—Mihajev); 10 rbl. 1909 (Timasev—Barošev, Timasev—Bubjakin, Timasev—Rodionov, Timasev—Žiharev, Konšin—V. Ivanov);

25 rbl. 1909 (Konšin—V. Ivanov, Konšin—Nikiforov, Konšin—Sagin), 100 rbl. 1910 (Konšin—Brut); 500 rbl. 1912 (Konšin—Mihajev, Konšin—Naumov, Konšin—Sofronov).
Või vahetan teiste allkirjade vastu.

«Hiiu Koguja» lähetatakse postiga igasse Eesti aia nurka, kui saadate rahakaardi oma sooviga aadressil:

203 200, Kärda pk. 4,
Hiiu Kogujate Selts

Rahatunna suuruse valimisel lähtuge tõsiasjast, et koos postikuludega maksab üks number 60 kop. ja 1990. a. on kavas välja anda veel 3 numbrit. Ühe rahakaardiga võib teha tellida ka mitmele aadressile.

Toimetaja Jaan Otsason

Toimetuse aadress:
200 090 Tallinn, pk. 3435
Väljaandja: arenduskeskus «Leiger», aadress 203 200 Kärda, Nõukogude 5.

Haapsalu Tr. Kärda os. 01.90.
Tell. nr. 44.5000. Maht 1 trkp.

Hind 50 kop.